

MIROŚLAW WASILEWSKI

MARZENA GANC

FUNKCJONOWANIE SYSTEMU PODATKOWEGO W ROLNICTWIE ORAZ PROPOZYCJE ZMIAN W OPINII ROLNIKÓW INDYWIDUALNYCH*

Wprowadzenie

Realizowana od początku lat 90. transformacja systemowa wymusiła zmiany we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego. Przejście od gospodarki realnego socjalizmu do formy rynkowej pociągnęło za sobą proces przemian w systemie finansów publicznych, obejmując swym zasięgiem dotychczas istniejący system podatkowy¹.

Obecnie funkcjonuje w Polsce szereg ustaw, które tworzą system opodatkowania działalności rolniczej osób fizycznych. Pomimo, iż nakładają one aż dziewięć różnych podatków, to obowiązujące w tym zakresie przepisy należy uznać za niedostosowane do warunków makroekonomicznych, w jakich znajduje się polska gospodarka. Głównym problemem jest praktycznie nieistniejący w rolnictwie podatek dochodowy, co rzutuje na niesprawiedliwość społeczną i niewydolność ekonomiczną całego systemu. Oprócz tego jest to sytuacja sprzyjająca istnieniu szarej strefy. Należy w związku z tym oczekiwać podjęcia działań mających na celu stworzenie rozwiązań w zakresie wprowadzenia podatków dochodowych w rolnictwie pomimo, iż może być to trudne ze względów społecznych².

Głównym obciążeniem podatkowym gospodarstw rolniczych w Polsce jest podatek rolny, będący źródłem dochodów gmin i stanowiący niewielki udział w całości ich dochodów własnych (około 4%). Podatek ten ma charakter majątkowy i zastąpił nieefektywny podatek gruntowy o charakterze przychodowym. Przedmiot opodatkowania podatkiem rolnym stanowi wartość użytkowa gruntu, wyrażoną przez współczynniki przeliczeniowe.

Podatek rolny w swojej konstrukcji ma niwelować negatywne skutki renty różniczkowej I (różnica w wysokości ceny użytkowania ziemi bardziej urodzajnej, w stosunku do ziemi marginalnej) na wyniki gospodarowania. W konstrukcji podatku rolnego nie ma bez-

* Praca naukowa finansowana ze środków na naukę w latach 2008–2011 jako projekt badawczy nr N N113 032535.

¹ J. Ciak: *Transformacja systemu podatkowego w Polsce w latach 90.*, „Bank i Kredyt” 2001, nr 7, s. 57.

² W. Łęczycki: *Opodatkowanie rolnictwa w Polsce w świetle obowiązujących uregulowań*, [w:] *Problemy rolnictwa światowego*, Tom XV, Warszawa 2006, s. 161.

pośredniego związku pomiędzy poziomem ciężaru podatkowego a wysokością przychodów i dochodów osiąganych przez gospodarstwa rolnicze. Podatek rolny w obecnym kształcie nie zachęca rolników do intensyfikacji produkcji i nie realizuje funkcji stymulującej. Dokonywane w ostatnich latach zmiany w zakresie opodatkowania rolnictwa dotyczyły głównie uszczegółowienia definicji poszczególnych pojęć i zagadnień. Niskie kwoty obciążeń gospodarstw rolniczych z tytułu podatku rolnego i relatywnie niewielkie wpływy z tego tytułu sugerują małą efektywność tej konstrukcji podatkowej.

Rozwiązania obowiązujące w polskim systemie podatkowym nie zawsze są zgodne z zasadami podatkowymi. Dotyczy to głównie wyłączenia z opodatkowania dochodów rolniczych (z wyjątkiem działów specjalnych produkcji rolnej). Opodatkowanie rolnictwa funkcjonuje na odmiennych zasadach, co jest zaprzeczeniem równego statusu podatników. Konstrukcją podatkową ujednoliconą w skali kraju i jednocześnie cechującą się najwyższym stopniem harmonizacji z prawem UE jest podatek od wartości dodanej (VAT). Wysoki stopień ujednolicenia podatków pośrednich (VAT, akcyza) wynika z wymogów UE, największego zasięgu tej grupy podatków, dominującego udziału w strukturze dochodów budżetowych oraz korzystnej zależności (z punktu widzenia budżetu) pomiędzy wzrostem konsumpcji i wielkością wpływów podatkowych³.

W ostatnich latach można zaobserwować coraz większe zainteresowanie wykorzystaniem instrumentów podatkowych do promowania celów gospodarczych czy społecznych, w tym także w rolnictwie⁴. Konsekwencją tego postępu jest próba wprowadzenia do systemów podatkowych specjalnych rozwiązań konstrukcyjnych dla rolnictwa, które nie tylko pozwalają na złagodzenie problemów w tym sektorze (tj. zmienność i poziom dochodów, problemy strukturalne itp.), ale także zwiększają konkurencyjność gospodarstw rolnych w poszczególnych krajach UE. W związku z tym można stwierdzić, że w warunkach internacjonalizacji i globalizacji, także system podatkowy może determinować zarówno zewnętrzną, jak i wewnętrzną konkurencyjność rolnictwa.

Podatek rolny w Polsce od lat pozostaje podatkiem lokalnym. Wielokrotnie zmieniana była koncepcja tego podatku, jego konstrukcja, a nawet nazwa. Podatek ten funkcjonował bowiem przez wiele lat jako podatek gruntowy, obejmujący według różnych zasad gospodarke indywidualną i państwową. Podatek rolny w obecnym kształcie stanowi merytorycznie konstrukcję obejmującą tylko część dochodów rolniczych, pochodzących z uprawy gruntów rolnych (konstrukcja nieodmiennie odwołuje się do klas bonitacyjnych, jako sposobu ustalania przychodów z działalności rolniczej), a okrojona o przychody z działów specjalnych produkcji rolnej, które zostały objęte podatkiem dochodowym. Poza podatkiem rolnym znalazły się np. uprawy w szklarniach i ogrzewanych tunelach, fermowe hodowle

³ M. Chmielewska: *Podatek rolny w relacji do zasobów czynników wytwórczych gospodarstw rolniczych*, „Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie” nr 79, Warszawa 2009, s. 245.

⁴ R.I. Dziemianowicz, R. Przygocka: *Zasady opodatkowania gospodarstw rolnych w Unii Europejskiej i możliwości ich adaptacji w Polsce*, „Wieś i Rolnictwo” 2006, nr 2 (131), s. 220.

i chów drobiu rzeźnego oraz nośnego, oraz hodowle i chów jeszcze innych zwierząt. Takie rozwiązanie można wyjaśnić z jednej strony „nowoczesnością” rozwiązania zmierzającego do stopniowego włączania do ceduł podatku dochodowego także dochodów z rolnictwa, z drugiej strony koniecznością opodatkowania wyższą stawką, bardziej rentownych, niż tradycyjne rolnictwo, działalności objętych działami specjalnymi. Część autorów zwraca uwagę na czysto budżetowe motywy takiego działania. Dopiero perspektywa włączenia Polski w strumień pomocowych środków UE sprawiła, że po 10 latach od uchwalenia ustawy o podatku rolnym, powróciła kwestia opodatkowania rolników, zarówno na gruncie podatków bezpośrednich, jak i pośrednich⁵.

Metody badań

Celem badań jest określenie opinii rolników dotyczących oceny dotychczasowego funkcjonowania podatku rolnego, ustalenie ich obaw związanych z podatkiem dochodowym oraz przyszłościowych zasad funkcjonowania tego podatku.

Badania przeprowadzono w towarowych gospodarstwach indywidualnych, objętych systemem zbierania i wykorzystywania danych rachunkowych z gospodarstw rolnych FADN (Farm Accountancy Data Network) i współpracujących z Instytutem Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowym Instytutem Badawczym (IERiGŻ-PIB)⁶. Próba PL FADN w Polsce została wybrana według kryterium standardowej nadwyżki bezpośredniej (Standard Gross Margin)⁷. Wybrane obiekty badawcze mają zasadniczy udział w tworzeniu wartości dodanej w rolnictwie. Badania przeprowadzono w 2010 roku z wykorzystaniem kwestionariusza wywiadu. Dobór obiektów do badań był losowy i obejmował 302 gospodarstwa z terenu całej Polski. Doboru gospodarstw rolniczych dokonano na podstawie metody losowo-kwotowej, która wynikała ze znajomości próby PL FADN. Przy ustalaniu struktury próby zastosowano metodę proporcjonalnego doboru gospodarstw.

Badaną populację gospodarstw rolniczych podzielono na dwie grupy, mając na uwadze intensywność produkcji oraz związek prowadzonej działalności z powierzchnią UR. Wyszczególniono następujące dwie warstwy grupowania: pierwszą obejmującą typy TF1, TF5+6, TF8 oraz drugą, w skład której weszły TF2, TF4, TF7⁸. Badaniem nie objęto gospodarstw o typie rolniczym TF3, z uwagi na ich niewielkie znaczenie dla przeprowadzonych badań. W ramach wydzielonych warstw przyjęto dodatkowe kryterium grupowania gospodarstw: według powierzchni UR ogółem w przypadku warstwy pierwszej, natomiast

⁵ M. Borowski: *Podatek rolny jako dochód gmin w Polsce*, Raport Ministerstwa Finansów, Warszawa 2010, s. 10.

⁶ Zgromadzone dane są reprezentatywne dla około 745 tys. towarowych gospodarstw rolniczych, położonych w czterech regionach PL FADN.

⁷ Standardowa nadwyżka bezpośrednia jest nadwyżką wartości produkcji danej działalności rolniczej nad wartością kosztów bezpośrednich, w przeciętnych dla danego regionu warunkach produkcji.

⁸ Typy rolnicze: TF1 – uprawy polowe, TF2 – uprawy ogrodnicze, TF3 – winnice, TF4 – uprawy trwałe, TF5+6 krowy mleczne + zwierzęta w systemie wypasowym, TF7 – zwierzęta ziarnożerne, TF8 – mieszane.

dla drugiej według siły ekonomicznej (ESU)⁹. Ze względu na małą liczebność w wybranych grupach klasyfikacji według kryterium UR i ESU, w pierwszej warstwie, w typach rolniczych TF1 oraz TF5+6 połączono grupy obszarowe, do 5 ha UR z 5–10 ha UR w jedną, natomiast w typie rolniczym TF2 połączono grupy o sile ekonomicznej 2-4 ESU z 4–8 ESU oraz w TF4 grupy 40–100 ESU z powyżej 100 ESU.

Do analizy wyników uzyskanych z wykorzystaniem kwestionariusza wywiadu gospodarstwa rolnicze pogrupowano według trzech kryteriów, tj. powierzchni UR (< 15, 15–30 oraz > 30 ha UR), siły ekonomicznej (2–4, 4–8, 8–16, 16–40 i >40 ESU) oraz typu rolniczego (TF1 – uprawy polowe, TF5+6 – zwierzęta w systemie wypasowym, w tym krowy mleczne, TF7 – zwierzęta ziarnożerne oraz TF8 – mieszane).

Wyniki badań

Wśród respondentów dominowała opinia, iż propozycja zastąpienia dotychczasowego podatku rolnego innym rodzajem obciążenia fiskalnego byłaby zasadna pod warunkiem, iż nie zwiększyłyby to wysokości ciężaru podatkowego – takiej odpowiedzi udzieliło średnio 32,9% badanych (tab. 1). Najmniej odpowiedzi w tym zakresie stwierdzono w gospodarstwach o typie rolniczym „zwierzęta w systemie wypasowym” (18,3%), natomiast najwięcej – 40,9% w gospodarstwach najsłabszych pod względem ekonomicznym. Może to oznaczać, iż rolnicy prowadzący gospodarstwa o najniższym poziomie ESU (2–4) obawiają się, iż wprowadzenie nowych rozwiązań w zakresie opodatkowania spowoduje wzrost ich obciążeń fiskalnych. W pozostałych grupach gospodarstw wydzielonych według przyjętych kryteriów nie stwierdzono istotnego zróżnicowania w kształtowaniu się odpowiedzi w tym zakresie. W opinii średnio 28,2% rolników propozycja zmian w opodatkowaniu rolnictwa byłaby zasadna, ale tylko w przypadku stworzenia odpowiedniego systemu ulg i odliczeń od dochodu oraz podatku. Nie stwierdzono zasadniczego zróżnicowania w kształtowaniu się tego typu odpowiedzi w poszczególnych grupach gospodarstw we wszystkich kryteriach podziału. Może to oznaczać, iż około jedna trzecia respondentów niezależnie od powierzchni UR gospodarstwa, siły ekonomicznej oraz typu rolniczego byłaby skłonna zaakceptować zastąpienie podatku rolnego wówczas, gdyby mieli do dyspozycji określony pakiet ulg i zwolnień podatkowych. Według 25,7% rolników system opodatkowania rolnictwa powinien nadal funkcjonować na dotychczasowych zasadach. Najwięcej opinii w tym zakresie odnotowano wśród respondentów z gospodarstw o typie rolniczym „zwierzęta w systemie wypasowym” – 40% odpowiedzi. Sytuacja taka może oznaczać, iż podatek rolny w tych gospodarstwach jest niskim obciążeniem, a przyjęcie innego rodzaju opodatkowania np. dochodu, istotnie zwiększyłyby kwotę ich obciążeń fiskalnych, zatem uzasadniona jest obawa rolników przed zwiększeniem wysokości ich obciążeń podatkowych.

⁹ Economic Size Unit, 1 ESU = 1200 EUR.

Tabela 1

Ocena funkcjonowania i możliwości zastąpienia podatku rolnego innym rodzajem podatku

Wyszczególnienie	Powierzchnia UR (ha)			Siła ekonomiczna (ESU)						Typ rolniczy				X
	<15	15-30	>30	2-4	4-8	8-16	16-40	>40	TF1	TF5+6	TF7	TF8		
1. Jak ocenia Pan/i propozycję zastąpienia podatku rolnego innym rodzajem podatku?														
a) opodatkowanie gosp. rolniczych powinno funkcjonować na obecnych zasadach	24,2	26,0	26,4	27,3	27,8	22,6	18,9	28,6	23,6	40,0	27,5	24,4	25,7	
b) tylko wtedy jeśli nowe rozwiązania nie zwiększą wysokości ciężaru podatkowego	39,5	30,5	29,7	40,9	32,1	32,1	32,1	31,4	34,8	18,3	37,5	33,0	32,9	
c) wtedy gdy stworzy się system możliwych do wykorzystania ulg, odliczeń od dochodu i podatku	25,0	28,2	31,1	20,5	26,2	34,5	35,8	22,9	33,7	25,0	25,0	27,8	28,2	
d) przyczyni się to do zmian struktury agrarnej i zwiększy konkurencyjność gospodarstw	7,3	4,6	4,7	6,8	6,4	3,6	3,8	5,7	2,2	6,7	5,0	6,3	5,5	
e) przyczyni się do zwiększenia skali inwestycji w celu uzyskania korzyści podatkowych	3,2	9,2	8,1	2,3	6,4	7,1	9,4	11,4	4,5	10,0	5,0	7,4	7,0	
2. Jak ocenia Pan/i fiskalne funkcjonowanie podatku rolnego?														
a) skutecznie uwzględniła różnice w warunkach działalności gospodarstw	21,5	22,7	37,7	23,3	25,3	29,7	27,1	45,5	40,0	26,8	23,7	24,8	27,5	
b) podatek rolny jest zbyt wysoki w przypadku małych gospodarstw	33,6	34,4	27,9	41,9	34,7	21,6	27,1	36,4	21,3	28,6	31,6	38,9	31,7	
c) podatek rolny jest zbyt niski w gospodarstwach dużych, uzyskujących wysokie dochody	35,5	32,8	20,5	25,6	31,8	33,8	27,1	9,1	24,0	32,1	36,8	26,8	29,5	
d) podatek rolny jest zbyt niski w gospodarstwach o małej powierzchni UR	6,5	8,6	9,8	9,3	7,1	10,8	10,4	4,5	12,0	7,1	7,9	7,0	8,4	

Źródło: opracowanie własne.

W ocenie średnio 31,7% respondentów podatek rolny jest zbyt wysokim obciążeniem w gospodarstwach małych, uzyskujących niskie dochody. Odpowiedź ta dominowała wśród rolników z gospodarstw najsłabszych pod względem ekonomicznym (41,9%), co jest uzasadnione tym, iż właściciele tych gospodarstw osiągają słabe wyniki ekonomiczne i płacony dotychczas podatek rolny jest dla nich znacznym obciążeniem finansowym. Ponadto według przeciętnie 29,5% rolników podatek rolny jest zbyt niskim obciążeniem dla gospodarstw dużych, uzyskujących wysokie wyniki ekonomiczne. Najwięcej odpowiedzi w tym zakresie stwierdzono w gospodarstwach o typie rolniczym „zwierzęta ziarnożerne” (36,8% odpowiedzi), natomiast najmniej w tych, które są najsilniejsze pod względem ekonomicznym (9,1% odpowiedzi). Może to oznaczać, iż w opinii rolników z gospodarstw najsilniejszych pod względem ekonomicznym podatek rolny nie jest niskim obciążeniem w stosunku do uzyskiwanych dochodów. Według średnio 27,5% badanych dotychczas funk-

cjonujący podatek rolny skutecznie niweluje różnice w warunkach gospodarowania rolnictwa. Najwięcej tego typu odpowiedzi odnotowano w przypadku rolników z gospodarstw najsilniejszych pod względem ekonomicznym – 45,5% odpowiedzi. Może to oznaczać, że w gospodarstwach tych obciążenie podatkiem rolnym jest duże, biorąc pod uwagę fakt silnego skorelowania siły ekonomicznej z ich powierzchnią UR, od której między innymi uzależniony jest podatek rolny.

W opinii średnio 46% badanych rolników przyjęta podstawa wymiaru podatku rolnego (równowartość 2,5 dt żyta) jest odpowiednia w stosunku do skali uzyskiwanej produkcji rolniczej (tab. 2). Najwięcej odpowiedzi tego typu stwierdzono w gospodarstwach najsłabszych pod względem ekonomicznym (54,3%), natomiast najmniej w tych o typie rolniczym „uprawy polowe” (38,5%). Oznaczać to może, iż dla większości właścicieli gospodarstw, którzy w większym stopniu wykorzystują UR w procesie produkcji, dotychczasowa podstawa obliczania obciążeń podatkowych nie jest odpowiednia. Przeciętnie dla 21,3% rolników naliczanie podatku przy uwzględnianiu równowartości 2,5 dt żyta nie uwzględnia specyfiki gospodarstw prowadzących głównie produkcję zwierzęcą, natomiast w opinii średnio 17,8% rolników podstawa ta jest odpowiednia jedynie w odniesieniu do produkcji roślinnej. Najwięcej odpowiedzi w tym zakresie odnotowano w przypadku właścicieli gospodarstw o typie rolniczym „uprawy polowe” (24,4% odpowiedzi), co może świadczyć o tym, iż są oni zasadniczo zadowoleni z dotychczasowego sposobu obliczania obciążeń podatkiem rolnym. Najmniej opinii uzasadniającej adekwatność stosowania równowartości ceny 2,5 dt żyta jako podstawy naliczania podatku w gospodarstwach prowadzących inny niż roślinny profil produkcji, stwierdzono w gospodarstwach o typie rolniczym „zwierzęta w systemie wypasowym” – 14,5% odpowiedzi. Może to oznaczać, iż w większości rolnicy prowadzący produkcję zwierzęcą są zadowoleni z istniejących zasad ustalania obciążeń podatkowych i w niewielkim stopniu uważają, iż jest on odpowiedni tylko w przypadku produkcji roślinnej.

Według przeciętnie 57,5% rolników uzależnienie kwoty podatku rolnego od jakości gruntów oraz okręgu podatkowego wyrównuje różnice w warunkach gospodarowania pomiędzy gospodarstwami. Przeciwnego zdania było średnio 42,5% badanych. Największa liczba zwolenników dotychczasowych zasad ustalania podatku rolnego wystąpiła w gospodarstwach najsilniejszych pod względem ekonomicznym (75% badanych). Ponadto nie stwierdzono istotnych różnic w kształtowaniu się tego typu opinii w pozostałych grupach gospodarstw we wszystkich wyodrębnionych kryteriach ich podziału. W opinii średnio 20,1% rolników dominującą przyczyną sytuacji, iż podatek rolny nie wyrównuje różnic w warunkach gospodarowania był fakt, iż jakość UR nie różnicuje w dostatecznym stopniu warunków produkcji rolniczej. Najmniej odpowiedzi w tym zakresie stwierdzono w gospodarstwach najsłabszych pod względem ekonomicznym (18,4%), natomiast najczęściej (25%) w tych o typie rolniczym „zwierzęta w systemie wypasowym”. Przeciętnie 14,7% rolników twierdziło, iż podatek rolny nie wpływa na wyrównywanie różnic w warunkach działalności gospodarstw. Zasadniczą przyczyną takiej opinii było to, iż okręgi podatkowe nie uwzględniają w dostatecznym stopniu korzyści gospodarstw rolnych z tytułu położenia

Tabela 2

Ocena dotychczasowego funkcjonowania podatku rolnego

Wyszczególnienie	Powierzchnia UR (ha)			Siła ekonomiczna (ESU)					Typ rolniczy				X
	<15	15–30	>30	2–4	4–8	8–16	16–40	>40	TF1	TF5+6	TF7	TF8	
1. Jak ocenia Pan/i podstawę opodatkowania przyjętą przy naliczaniu podatku rolnego (2,5 dt żyta)?													
a) równowartość 2,5 dt żyta jest odpowiednią podstawą naliczania podatku rolnego	45,5	43,5	49,2	54,3	45,2	43,2	45,7	46,2	38,5	49,1	42,1	52,0	46,0
b) znaczenie żyta maleje, dlatego wskazane jest przyjęcie jako podstawy naliczania podatku rolnego w dt pszenicy	9,1	15,7	9,7	8,7	12,7	12,2	8,7	11,5	17,9	10,9	10,5	8,0	11,5
c) podstawa ta jest odpowiednia jedynie w odniesieniu do gospodarstw o produkcji roślinnej	19,1	16,5	17,7	19,6	15,9	17,6	21,7	19,2	24,4	14,5	15,8	14,7	17,8
d) podstawa ta nie uwzględnia specyfiki gospodarstw prowadzących głównie produkcję zwierzęcą	22,7	20,9	20,2	17,4	22,3	23,0	17,4	23,1	15,4	23,6	28,9	22,7	21,3
2. Czy zdaniem Pana/i uzależnienie poziomu podatku rolnego od jakości gruntów i okręgu podatkowego wyrównuje różnice w warunkach gospodarowania pomiędzy gospodarstwami?													
a) tak	57,3	61,0	54,8	57,9	60,9	50,0	50,0	75,0	52,3	58,3	62,5	58,5	57,5
b) nie	42,7	39,0	45,2	42,1	39,1	50,0	50,0	25,0	47,7	41,7	37,5	41,5	42,5
Jeżeli „nie” to dlatego, że:													
a) okręgi podatkowe nie różnicują korzyści gospodarstw z tytułu położenia ekonomicznego	14,6	11,0	18,3	7,9	14,5	21,9	12,5	10,0	15,4	14,6	12,5	13,1	14,7
b) jakość UR nie różnicuje warunków produkcji w poszczególnych latach, np. są różne warunki przyrodnicze	20,8	20,0	19,2	18,4	21,0	21,9	20,0	10,0	18,5	25,0	12,5	21,5	20,1
c) należy zweryfikować zasady wyznaczania stref podatkowych	12,5	12,0	7,7	15,8	11,6	4,7	15,0	5,0	13,8	2,1	0,0	14,6	10,7

Źródło: opracowanie własne.

ekonomicznego. Najwięcej odpowiedzi w tym zakresie odnotowano w przypadku gospodarstw o sile ekonomicznej 8–16 ESU, natomiast najmniej w najsłabszych pod względem ekonomicznym (odpowiednio 21,9% i 7,9% odpowiedzi). Ponadto zdaniem właścicieli gospodarstw opodatkowanie podatkiem rolnym nie sprzyja wyrównywaniu warunków gospodarowania pomiędzy gospodarstwami z powodu braku bieżącej i systematycznej weryfikacji stref podatkowych (10,7% odpowiedzi), nieaktualnej klasyfikacji jakości UR dla celów opodatkowania (9,4% odpowiedzi) oraz możliwości prowadzenia różnorodnej produkcji roślinnej, o efektywności której nie decyduje jakość UR, czy okręg podatkowy (8,7% odpowiedzi).

Podsumowanie

Celem przeprowadzonych badań było określenie opinii rolników indywidualnych dotyczących funkcjonowania dotychczasowego systemu podatkowego w rolnictwie oraz

możliwości wprowadzenia zmian w tym zakresie. Na podstawie przeprowadzonych analiz sformułowano następujące wnioski:

1. Zdaniem właścicieli gospodarstw rolniczych podatek rolny nie odzwierciedla różnic w poziomie gospodarowania. Za główne przyczyny uznawali przede wszystkim przestarzałe formuły ustalania okręgów podatkowych oraz naliczanie obciążeń podatkowych m. in. w stosunku do liczby hektarów przeliczeniowych.
2. Zasadniczą niedoskonałością dotychczasowego systemu opodatkowania rolnictwa jest brak funkcji stymulacyjnej. Podatek rolny w opinii rolników jest dużym obciążeniem w stosunku do uzyskiwanych dochodów w gospodarstwach niskotowarowych, natomiast nieznacznym w dużych, silnych pod względem ekonomicznym. Zdaniem większości rolników, dotychczasowy system opodatkowania powinien być zachowany w małych gospodarstwach, natomiast zmieniony (dostosowany do uzyskiwanych dochodów) w gospodarstwach dużych obszarowo i silnych pod względem ekonomicznym.
3. Obawy rolników związane z ewentualnym wprowadzeniem podatku dochodowego rosły w miarę zwiększania się skali działalności oraz powierzchni UR. Zdaniem dużej liczby właścicieli gospodarstw, podatek rolny powinien funkcjonować razem z podatkiem dochodowym – rolnicy powinni mieć możliwość wyboru systemu opodatkowania. Takie rozwiązanie umożliwiłoby zmniejszenie obciążeń fiskalnych w niskotowarowych gospodarstwach, natomiast zwiększyłyby kwotę podatku dochodowego w gospodarstwach dużych.

Literatura

- Borowski M.: *Podatek rolny jako dochód gmin w Polsce*, Raport Ministerstwa Finansów, Warszawa 2010.
- Ciak J.: *Transformacja systemu podatkowego w Polsce w latach 90.*, „Bank i Kredyt” 2001, nr 7.
- Chmielewska M.: *Podatek rolny w relacji do zasobów czynników wytwórczych gospodarstw rolniczych*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej nr 79, Warszawa 2009.
- Dziemianowicz I., Przygocka R.: *Zasady opodatkowania gospodarstw rolnych w Unii Europejskiej i możliwości ich adaptacji w Polsce*. „Wieś i Rolnictwo” 2006, nr 2 (131).
- Łęczycycki W.: *Opodatkowanie rolnictwa w Polsce w świetle obowiązujących uregulowań*, [w:] *Problemy rolnictwa światowego*, Tom XV, Warszawa 2006.

dr hab. Miroslaw Wasilewski, prof. nadzw. SGGW w Warszawie
dr Marzena Ganc
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Wydział Nauk Ekonomicznych
Zakład Rachunkowości, Finansów Przedsiębiorstw i Bankowości

Streszczenie

Celem badań było określenie opinii rolników w zakresie oceny dotychczasowego funkcjonowania podatku rolnego oraz możliwości wprowadzenia zmian. Za główne wady systemu podatkowego rolnicy wskazywali brak funkcji stymulacyjnej oraz brak związku pomiędzy efektywnością działalności rolniczej, a okręgami podatkowymi. Ponadto zdaniem większości rolników dotychczasowe obciążenie z tytułu podatku rolnego jest akceptowalne i powinno być utrzymane. Właściciele gospodarstw najsilniejszych pod względem ekonomicznym obawiają się zwiększenia obciążenia podatkiem dochodowym, w miejsce dotychczasowych, nieznacznych obciążeń z tytułu podatku rolnego.

TAXATION IN AGRICULTURE AND PROPOSED CHANGES IN THE OPINION OF PRIVATE FARMERS

Summary

The aim of paper was to present the opinion of farmers in assessing the current functioning of the agricultural tax and the possibility of change. As the main disadvantages of the tax system, farmers pointed out the lack of stimulatory function – inadequate to the amount of the income distribution of agricultural tax and the lack of connection between the efficiency of agricultural activity and tax districts. Moreover, according to most farmers the burden of the agricultural tax is acceptable and should be maintained. Owners of farms economically strongest fear increased income tax burden, in place of existing minor burden from agricultural tax.

